

Yeşaya, Kırk altıncı Bölüm

- I. Yahuda'yla ilgili peygamberlikler (1-12)
- II. Uluslarla ilgili peygamberlikler (13-27)
- III. Efraim ve Yahuda'yla ilgili uyarıcı önbildirimler (28-35)
- IV. Tarihsel parantez: Sanherib'in saldırıları ve Hizkiya'nın hastalığı (36-39)
- V. Tanrı'nın yüceliği ve görkemi (40-48)**
 - A. Yerusaleml avutulacaktır (40:1-11).
 - B. Yerusaleml'in avuntusu Tanrı'nın eşsizliğidir (40:12-27).
 - C. Yalancı ilahların güçleri ve bilgileri Tanrı'ninkine yaklaşmaz (41).
 - Ç. Tanrı'nın seçkin Uşağı tanıtılır (42:1-7).
 - D. Tanrı'nın kişiliği açıklanır (42:5,8,24).
 - E. Tanrı'ya yeni bir övgü söylenecek (42:10-12).
 - F. Tanrı, düşmanlarını yenecek, körlere ışık ve rehber olacak (42:13-16).
 - G. Tanrı'nın uyarılarına aldırmayanlar yargılanacaktır (42:17-25).
 - Ğ. Tanrı, İsrail'i dünyanın dört bir yanından toplayacaktır (43).
 - H. Kurtulmalıkla kurtaran başka Tanrı yoktur (44).
 - I. Tanrı'dan başka Tanrı ve Kurtarıcı yoktur (45).
 - İ. Tanrı'nın adaleti yaklaşmaktadır (46).**
 1. Yalancı ilahlar yıkılacaklar (46:1-2,6-7).
 2. Tanrı halkını taşımaktadır (46:3-5, 8-13).

46:1 Bel, Nebo: Kimisi «Bel»in «Baal»dan yapılmış bir kısaltma olduğunu düşünür. Baal (sonradan Bel-Merodak olarak bilinirdi), Babil'in en önemli ilahıydı. Güneşle bir sayıldığı için ona olabildiğince yaklaşmak isteyen tapınanlar damlara çıkıp buhur yakarlardı (Yeremya 19:13; 32:29; Tsefanya 1:4,5). Babil'de egemenlik süren son hanedanın yedi kralından üçü Nebo, ikisi de Bel-Merodak ile bağlantılı olarak adlandırıldı.

Bazıları ise, Bel'in Belus olduğunu ileri sürer. Belus, Babilliler'in ilk krallarından biriydi. Ölümünden sonra ilahlaştırılmıştı.

Nebo, Babilliler'in ilahlaştırdıkları bir peygamberdi. Onun adının birçok Babil adıyla birleşmiş olması -- örneğin, Nebukadnetsar (Yeremya 7:8), Nebuzardan, Nebuşazban (Yeremya 39:13) -- Nebo'nun çok önem verilen bir ilah olduğunu kanıtlar. «Nebo» sözcüğünün, peygamber anlamında olan İbranice nabi (Türkçe, nebi) sözüyle kökteş olduğu sanılır.

Jüpiter (Erendiz, [Eski Yunan dilinde «Zeus»]) ve Mars'ın (Merih, [Eski Yunan dilinde «Hermes»]) Romalılar için önem taşıdığı oranda (Haberciler'in İşleri 14:11-13), Bel ve Nebo Babil'de önem kazanmışlardı. Koreş'in silindirinde tüm Babil ilahlarından yalnız Bel, Merodak ve Nebo'nun adları geçer.

46:1,2 çöküyor, iğiliyor: Eski çağlarda bir dinin geçerliliği, onu temsil eden ülkenin savaştaki gücüne bağlıydı. O zamanki insanlar ülkesini koruyamayan bir ilaha tapımdan çabucak vazgeçer, kendini daha güçlü «gösteren» ilaha yapışarlardı (Ahaz'ın hareketlerini izleyin [2. Tarihler 28:23-25]).

Yabancı ülkeleri ele geçiren egemenlerin yerel ilahları aşağılamaları, tarihte sık sık rastlanan bir olaydır (37:18,19; 1. Samuel 5:1-2; Yeremya 48:7; 49:3; Daniel 11:7,8). Koreş Babil'i ele geçirdikten sonra oradaki yalancı ilahlara tapınma alışkanlığına darbe vurdu. O zamana dek Babil Asya'da geniş çapta siyasal etki oluşturmuştu. Bu yüzden Bel ve Nebo'ya tapınma yaygınlık kazanmıştı. Ne var ki, Tanrı bu sahte ilahların boyun eğeceği zamanın yaklaştığını bildiriyordu. «Korudukları» devletler yenilince yalancı ilahların güçsüz olduğu düşünöldü. Bu nedenle de çoğu izleyicileri onlara tapınmayı bıraktı. Babil'in yalancı ilahları Büyük İskender'in günlerine dek Babil'de varlıklarını sürdürdülerse de, Batı Asya'nın en güçlü ülkesinin devlet dini olmaktan ilkel bir kült düzeyine düştü.

yükü kurtaramadılar: Bu ayette yalancı ilah ile onu simgeleyen put arasında ayırım yapılır. Bel ile Nebo kendilerini simgeleyen putları kurtaramadıysa, onlara bel bağlayanlara nasıl yardım edebilirlerdi? İsrail Babilli ilahların yıkımından ders almalıydı. Tapınanları yardım sağlayabileceklerine inandıran, altınla gümüşle kaplanan putların göz kamıştırmacı görünüşüne kimse aldanmasın. İnsanları tek kayıran Yahve'ye bağlansın.

kendileri de sürgüne gittiler: Yalnız Baal'la Nebo'nun değil, Anu, Hea, Beltis, İstar, Nergal, Sin, Şamas, Gula ve başka ilahların heykelleri de sürülecekti. Ne var ki, belirli ayrıklıklar da vardı. Örneğin, Koreş Nabonidus'un ilçelerden Babil'e götürmüş olduğu kimi putları geldikleri tapınaklara geri verdi. Üstelik ne Koreş ne de oğlu Kambises, Bel-Merodak'ın altın heykelini Babil'den götürdü. Ahaşveroş'un (Xerxes [Herodot, 1:183]) günlerine dek yerinde kaldı. Ne var ki putlar için belirlenen son geciktiyse de, değerli metaldan yapılmış her put er geç madencinin kazanında eritilerek sahip olduğu görkemi yitirdi.

46:3 İsrail evinin bütün ortakaları: Ortakalar sözıyla İsrail'in yalnız on oymağı anlatılmak istenmez. Yeşaya'nın son bölümlerinde Babil'deki sürgünler, hem İsrail hem de Yakup olarak adlandırılır (40:27; 41:8,14; 42:24; 43:1,28; 44:1,21,23; 45:4, v.s.). Hiçbir zaman yalnızca Yahuda adıyla geçmez ama sık sık tüm oymaklardan olanları açıklamak için ortakalar olarak tanıtılır (1:9; 10:20-22; 11:16, v.s.).

Beni dinleyin: «Bel'le Nebo'nun düşüşünü bildiren Beni dinleyin, ey İsraililer! O ilahlar onlara güvenenleri kurtaramadılar (46:2). Ama korkmayın! Ben onlara benzemem» gibi sözlerle halkını düşündürerek Tanrı İsraililer'in bakışlarını Kendisine yöneltmek istiyordu (26:3; Romalılar 8:15; 1. Yuhanna 4:18).

46:3,4 yüklenip götürdüğüm, taşımakta olduğum: Bel'le Nebo kendilerini bile taşıyamadılar. Tam tersine, araçlara yüklenip sürgüne gönderildiler. Kesinlikle güvenilmezdiler. Ama İsraililer Tanrı'nın ilahlar gibi güçsüz ve güvenilmez olduğunu sanmasın. Tanrı onları ana karnında olduklarından beri (ulusal başlangıçlarından beri, 44:2) yüklenip götürdüğünü anımsamalarını buyurdu (49:15; 63:9; Çıkış 19:4; Tesniye 1:31; 32:11; Mezmur 28:9; 105:12-14; Hoşea 11:3). Peygamberler İsraililer'in yükünü kaldıramadılar (Sayılar 11:12). Ama Tanrı, bebeklik ve gençlik çağlarında yaptığı gibi (Mezmur 71:5,6,17) İsraililer'i yaşlılıklarında da taşıyacağını vaat eder.

Şu karşıtlık kaçırılmamalı: İnsanlar ilahlarını taşımalı, ama Tanrı Kendisine bağlı olanları taşır! Ademoğlu aldatıcı şeylere güvenir. Özyapısını yitiren arkadaşlıklar, geleceğini «sağlama bağlayan» zenginlik, yeteneklerini aşan konum, böbürlendiren ödüller ve dengesiz bilgi gibi yollarla rahata kavuşacağını sanır. Ne var ki, kişinin ümit bağladığı bu şeyler onu avutmaz, ancak taşınması gereken bir yük olur.

Ben O'yum: (46:9; Mezmur 102:27; Yuhanna 8:24; İbraniler 13:8)

ak saçlı oluncaya kadar: Yaşlıların gereksinimleriyle uğraşmak genellikle kolay sayılmaz. Ak saçlılar bedensel ve zihinsel yeteneklerini yitirince eskisi gibi aranmazlar, onlarla birlikte bulunulmaktan hoşlanılmaz. Yüklerini taşıyanlardan sık sık mırıltılar yükselir. Ama Tanrı öyle değildir. O, güçsüzleri kayırmaktan ve avutmaktan hoşlanır. Kişiyi çocukluğunda nasıl taşıdıysa yaşlılığında da aynı sevecenlikle taşır.

İnsan şu avuntuyu duymalıdır: Tanrı dün, bugün ve yarın aynıdır. O'nda döneklik yoktur. Ne var ki, insanlar kendi güçsüzlüklerini bilir; Tanrı'nın onların kaypaklığına güceneceğini, dolayısıyla kayrasını esirgeyeceğini düşünebilir. Bu ayette sunulan vaat, insanların zayıflıklarının Tanrı'nın sabrını aşmayacağını kanıtlar. Ayrıca Tanrı, kayrasının yaşamın sonunda verileceğini değil, yaşamın sonuna dek sağlanacağını vaat eder. Yüklenmek, taşımak, kurtarmak sözleri kayranın, yaşamın değişik gereksinimlerine göre sağlanacağını açıklar.

46:5 Beni kime benzeteceksiniz: Tanrı'nın bir nesneye benzetilmesi olanaksızdır! Yalnız olanaksız değil, yargı gerektiren bir eylemdir (40:18,25).

46:6 altını keseden boşaltanlar: Yalancı ilahlara tapınanlar bile, tapınmanın gelişigüzel olmayacağını bilir. Tanrı olmayan heykellere tapınanlar, çok pahalıya mal olan girişimlerde bulunur (40:19,20).

46:7 sırta taşırılar ...: Ne denli değerli maldan yapılmış, ne denli çok saygı ve törenlerle yüceltilmiş olsa da bir ilah, ne yerinden kimıldanır, ne ona yakarana yanıt verir, ne de onu sıkıntısından

kurtarır (45:20 ile 45:19'u karşılaştırın). Buna göre, bunca tantana yapmanın ne değeri var? Bu yüzde yüz akıldan yoksun bir uğraştır. (Not: 45:20'de yalancı ilah bir törende taşındı, 46:7'de işçinin atölyesinden tapınağa götürüldü.)

yerinden kımıldanmaz: İlah olarak bilinen heykel, üretilmiş çaresizliktir.

46:8 anın da er olun: Bunu anın da yeteneksiz bir bebek değil, kendi gölgesinden korkan çocuk değil, sorumluluk alamayan genç de değil, bir yetişkin olun. Doğruluk yaptığınız için karşılaştığınız alaylar ve baskılardan korkmayın. Çevrenin etkisine uymayın. Yetişkin ol, kararlı ol, yürekli ol, doğruluk için girişken ol. Sonuçları ne olursa olsun, kutsallık yiğidi ol (1. Korintliler 14:20; 16:13; Efesliler 4:14).

Er olmak anmak eylemiyle bağlanır. Kimileri, Pavlus'un «Zayıflıklarım için coşkun sevinç duyarak övüneceğim» demesini çok yanlış yorumlar. Ve şöyle düşünür: Bir Mesih inanlısı ne denli bilgisiz, düşkün ve sıkılgan olursa, Tanrı ondan o denli yücelik kazanır. Bu tutum her tür tembellik, savsaklama ve amaçsızlığa yol açar. Tanrı, Mesih inanlısının bilgi, bilgelik ve yararlı eylemlerinin en üstün düzeye ulaşmasını ister. Bunu gerçekleştirmek için inanlının zihinsel yetenekleri keskinleştirilmeli, ruhsal anlayışı bilenmelidir (2. Timoteos 2:15). Mesih inanlısının zihinsel tembelliği için özrü yoktur. Tanrı kuşkusuz «yavruların ve emziktekilerin ağızından övgü»yü kabul eder (Matta 21:16). Bu kayradır. Ne var ki, bebekler bebekçe Tanrı'yı övsünler, ama yetişkinler yeteneklerinin yetkinliğiyle, Tanrı'ya yaraşır bir yaşamla O'nu yüceltsinler.

Anın da er olun! Kişiye en yaraşır eylem, Tanrı'nın kutsallığı üzerinde düşünmek, O'nun geçmişte oluşturduğu olayları ve Kendisine bağlı olanlara verdiği vaatleri anımsamak ve bu gerçekleri sürekli göz önünde tutarak uygun bir yaşam düzeni sürdürmektir. Bu biçimde Tanrı için kendini eğiten kişi, er olarak övülmez mi? Gerekirse de imanı için ezilirken, çetin koşullar altında Tanrı'ya bağlı kalan kişiden daha büyük bir kahraman var mı?

Kişi er olmak için erdemli olmalı. Kişi, Tanrı'nın benzerliğinde yaratıldığına göre (Tekvin 1:26) O'nun niteliklerini yansıtmalıdır. Yoksa Tanrı'nın tasarladığı özyapı ve yetenek en yüksek düzeye ulaşamaz. Tanrı insanları ruhsal açıdan kuşlarla mavi göklerde uçsun diye yarattıysa (40:30), neden yerde yılanlarla sürünsünler?

ey günah işleyenler: Yahve'den dönüp yalancı ilahlara sığınmayı tasarlayanlar, düşüncelerinde günah işlerler. İsrail için «daha ana rahminden sana günahkâr deniliyordu» (48:8).

46:9 anın: Zihin, imanı güçlendirmek için kullanılmalıdır. Kişi Tanrı'nın tarihte O'nu izleyenlere nasıl yardım ettiğini, aynı zamanda kişisel deneyimlerinde ona yardım ettiği zamanları anımsasın. Bu şeyleri anımsamayan kişi, imanını kendi elleriyle yitirir. Ama anımsayarak imanını bir kale gibi sağlamlaştırır. Değişmeyen Tanrı geçmişte yardım sağladıysa, gelecek için O'ndan ümit kesmek doğru ve akıllıca değildir.

Allah Ben'im ve başkası yoktur: Bu gerçek Yeşaya'da ne denli çok vurgulanır (45:21). Sık sık vaaz edilişi, yalancı ilahlara tapınmanın ne denli kökleşmiş olduğunu gösterir. Yeşaya şimdiki çağda yaşasaydı, hangi günahları ortaya serecekti? Kuşkusuz maddecilik, cinsel sapıklık, Tanrı bilgisinden yoksunluk konuları en önemli yeri alacaktı.

Allah Ben'im ... Ben Allah'ım: İbranice'de «Ben El'im ... Ben Elohim'im» olarak geçer. «El» «Güçlü Olan», «Her şey yapmaya gücü Yeten» anlamına gelir. «Elohim» tüm doluluğunda Tanrı'nın kişiliğini (üçlü birliği) vurgular.

Benim gibisi yoktur: (46:5; Tesniye 15:11)

46:10 kadimden bildiren: (45:21; 43:22,23; 44:26)

öğüdüm duracak: (14:24; 40:8; Mezmur 33:11; 135:6)

bütün muradımı yapacağım: Geniş anlamda bu gerçek güvenilirdir. Koreş'e ilişkin (46:11) özel uygulamasında da bir eksiklik olmayacaktı.

46:11 şarktan: (41:2,25'le ilgili notlara bakın).

yırtıcı kuş: Nebukadnetsar'ın takma adı kartal (Yeremya 49:22; Hezekiel 17:3) olduğu gibi, Koreş yırtıcı kuş olarak geçer (41:2,25'le ilgili notlara bakın). Koreş'in kral sancağı, mızrak üzerinde bir kartaldı (tarihçi Xenofon, 7,1 §4).

öğüdümü yapacak: (44:28; 45:13)

tasarladım ve onu yapacağım: (43:13)

46:12 katı yürekli: Katı yüreklilik yerinden oynamaz bir direnmeyi, bir başkaldırmayı, iyiliksever yalvarmalarla ikna olunmaz bir tutumu belirtir (Hezekiel 2:4; 3:7). Her insanın doğasında bu eğilim vardır. Anne babaların en büyük sorumluluklarından biri, çocuklarında bu yönü eğitici yöntemlerle değiştirmektir. Başkaldırma tavrı hiçbir olumlu ödülle karşılanmamalıdır. Çocuğun ne isteğine uyulmalı, ne hareketlerine gülünmeli, ne de olay çocuğun huzurunda başkalarına anlatılmalıdır (Çocuk söz konusu olarak kazandığı ünden hoşlanabilir ve benzer hareketleri yapmaya yüreklendirilebilir).

adaletten uzak olanlar: (47:6; 59:8,9)

46:13 adaletimi yaklaşıyorum: Tanrı, insanların gösteremedikleri ya da uygulamak istemedikleri adaleti yerine getirir (51:4-6; 56:1). Yetmiş yıllık sıkıdüzen süresi tamamlanmıştı. Tanrı İsrailiiler'i yeniden Yerusalem ve Yahuda'ya gönderecekti. Onun için hazırlıklar yapılmaktaydı (47:6,8,9,11; Mezmur 14:7).

güzelliğim olan İsrail: Tanrı'nın ünü -- insanların O'nu sevimli ya da sert, sevecen ya da acımasız, adaletli ya da adaletsiz bulmaları -- O'nu temsil edenlerin sözlerine ve yaşamlarına bağlıdır. (Davut bu görevi anladı [Mezmur 71:18]). Tanrı'nın Kendi ününü halkının O'nu temsil ediş biçimine bağlaması, kolayca anlaşılabilir bir şey değildir.